

akademický rok 2017 / 2018

## Bakalářská práce - posudek oponenta

Jméno a příjmení studenta, vč. titulů: Barbora Benčíková

Název práce: Indradhanush

### Slovní hodnocení:

Barbora Benčíková se před svou bakalářskou prací pustila do odvážného úkolu: prozkoumat pojetí sexuality a lásky v indické společnosti. Zaměření práce je rozkročené široce a výsledná instalace zahrnující dvě videa zvládá pojmut střípky stanoveného kontextu kolem vybraných motivů. Umělec Bobo a obchodník Gauram jsou dvěma figurami, které reprezentují rozpětí témat mezi problematikou prostituce a homosexuality v sociálních souvislostech. Absence ženy, kterou autorka instalací chce sugerovat, odlišným způsobem rezonuje v každém ze dvou videí. Více podle mého názoru dosedá k celku případ Gaurama, hovořícího o obtížném vymanění ženy z prostituce. Tady se dá totiž jeho výpověď chápat demonstrativně: je to právě muž hovořící o problému, protože se autorka neměla možnost dostat k ženám, které by o vlastních zkušenostech mohly před kamerou referovat.

V případě Boba, hovořícího o svém vnímání sexuality a o bohyni Durga, která pro něj představuje první formu feminismu, se ale motiv „absence ženy“ stáčí k poněkud jiným významům. Vzhledem k jeho otevřené homosexualitě je vyloučeno pojetí ženy jako objektu touhy, o to vzdáleněji působí mytický předobraz bohyně, který kontrastuje s realitou nižších sociálních vrstev naznačenou v sousedním videu. Další souvislosti jako odlišná míra recepce a tolerance mužské a ženské homosexuality nebo obecná obtíž sbírat pomoci ternénního výzkumu svědectví samotných žen, zůstávají spíše na pozadí, než by byly artikulovány samotnou prací. Video s Bobem zároveň jasněji odkrývá to, že je zjevně příslušníkem vyšší sociální vrstvy, což směřuje ještě k obecnější úvaze nad sociálními poměry v Indii a způsobuje odstředivé směřování práce od centrálního tématu.

Vedle poctivého terénního zkoumání zvoleného tématu by další práci Barbory Benčíkové prospělo lepší přehodnocování možných postupů zpracování audiovizuálního díla, které by mohly otevřít obzory nápaditější práci s formou dokumentárního videa. Jako první krok ke zpřesnění toho, jak je dokumentární dílo vystavěno, vidím v reflektování autorčina vlastního postavení v procesu natáčení a zkoumání. Velmi zajímavá mi přijde obzvláště otázka, co to znamená být „bílou středoevropskou ženou“ přijíždějící do zkoumaného prostředí mimo jiné se záměrem vytvořit umělecké dílo. Je třeba se zamýšlet nad tím, co autorčinu zkušenost a možnosti odlišuje od antropologického výzkumu z hlediska výstupu nebo od natáčení dokumentárního filmu ve velkorysejších produkčních podmínkách z hlediska dopadů na publikum i zkoumanou sociální sféru. Během našeho společného rozhovoru kriticky reflektovala eticky problematické natáčení vysokorozpočtového dokumentu, který pouze vysává atraktivní téma a v důsledcích nijak nepřispívá k řešení problému, ba naopak. Jako ikonický příklad kritického dokumentárního díla lze v tomto smyslu vzpomenout *Enjoy Poverty* od Renza Martense, kde převrácená perspektiva kamery namířená na samotného autora snímku směřuje ke kritice samotných mechanismů kolem

přinášení svědectví o utrpení druhých „západnímu“ publiku. Ukazuje se, že tyto zpravodajské mechanismy spíše udržují status quo než by reálně posouvaly problém k řešení.

Vzhledem k autorčiným dalším angažovaným aktivitám během pobytu v Indii lze ovšem obavy z pouhé exploatace vyloučit. Co mi ale právě u její bakalářské práce schází je právě vědomí a plnější využití možností dokumentární práce v kontextu umění s přihlédnutím k vlastním možnostem a schopnostem.

Forma rozhovoru či monologu mluvících hlav před kamerou, která sugeruje zejména „informační“ charakter videí, nás totiž nutí se ptát: je to opravdu jedinečný zdroj poznání nebo bychom našli podobné nebo podrobnější reportáže o postavení ženy, sexualitě a lásce v indické společnosti jinde?

Úskalí tohoto bakalářského projektu myslím spočívá hlavně v hledání rychlého řešení následujícího po shromáždění velkého množství pořízených záznamů. Pokud nebudeme brát bakalářskou práci jako „definitivní“ výstup, ale budeme předpokládat, že se od ní Barbora Benčíková může odrazit k dalším pracem, stojí určitě za pozitivní zhodnocení, že autorka během svého pobytu v Indii „dokumentární“ materiál nasbírala a může s ním ještě dále pracovat a experimentovat.

Pro zdařilé nakládání s ním je ale myslím potřeba lépe prozkoumat možnosti jeho zpracování tak, aby mu vtiskla přesnější formu odpovídající tomu, jaký je její postoj jakožto autorky. V tomto přejí autorce při dalším zpracování materiálů hodně štěstí a její práci doporučuji k obhajobě.

#### Otázky k rozpravě:

- 1) Jaký vnímáš rozdíl mezi „dokumentárními“ postupy a prací s „fikcí“ (v souvislosti se zpracováním videa s Gauramem)?
- 2) Jak si představuješ zpracování zbytku nashromážděného materiálu, zejména po formální stránce?
- 3) Která díla či umělci pracující s dokumentárním videem (filmem) jsou Ti blízká a proč?

**Závěrečné hodnocení:** Práci Barbory Benčíkové doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení B.

**Návrh klasifikace:** B

**Posudek vypracoval(a):** MgA. Alžběta Bačíková

**Datum:** 31. 5. 2018

**Podpis:**